

Pelastuslaitokset

Tietopyyntö

Hätäkeskuksen kirje 4.9.2020; Selvitys pelastustoimen viestiyhteyksistä hätäkeskustietojärjestelmässä

Hätäkeskuslaitoksen sisäisessä tarkastuksessa on käynyt ilmi epäselvyyksiä hätäkeskustietojärjestelmään syötetyissä pelastustoimen viestiyhteyksissä. Hätäkeskuslaitoksen mukaan tietojen käsittelyssä ja lainsäädännön noudattamisessa ilmenee vakavia puutteita. Ongelmia on ilmennyt muun muassa seuraavissa asioissa:

- Hätäkeskustietojärjestelmään syötetyt tiedot ovat puutteellisia; yhteystiedoista tai puhelinnumeroiden kohdalla saattaa puuttua yhteys henkilön asema tai nimi. Salassa pidettäviä tietoja saatetaan lähettää pelkän puhelinnumeron perusteella.
- Tehtävän tiedot välitetään ennakkoon määritellyllä hälytysviestipohjalla. Yhden hälytysryhmän sisällä saat-taa olla useampia erilaisia viestipohjia. Laaja viestipohja sisältää myös ilmoittajan henkilötietoja. Hätäkeskus-laitoksella ei ole mahdollisuutta arvioida viestipohjan tarkoituksenmukaisuutta.
- Yksikön hälytyksen kautta tiedotettuna tehtävästä välitetään liian laajoja tietoja eli tarkat tiedot oman alueen ulkopuolisesta tehtävästä.
- Asiantuntijahälytyksellä tiedotetaan tehtävään liittyvää tahoa hälyttämättä sitä tehtävälle. Henkilötietoja on välitetty työvuorossa ja vapaalla oleville. Myös pelastustoimen yksiköiden alle on syötetty hälytysryhmiä, joista lähtee tietoa sähköpostitse myös henkilökohtaiseen sähköpostiosoitteeseen sekä ilman salausta.

Pelastustoimen ohjaus ja valvonta

Sisäministeriö (SM) johtaa, ohjaa ja valvoo pelastustointia sekä vastaa pelastustoimen valtakunnallisista järjestelyistä. Ministeriö vastaa Pelastusopiston tulosohtauksesta ja ohjaa aluehallintovirastojen pelastustoimi ja varautuminen -vastuualueita. Aluehallintovirastot valvovat pelastustointia ja pelastustoimen palvelujen saatavuutta ja tasoa toimialueellaan, tukevat SM:ä sen valtakunnallisissa tehtävissä sekä sovittavat yhteen alueellista varautumista.

Kunnat ylläpitävät alueen pelastustointia ja palvelujen tuotannosta huolehtivat 22 pelastuslaitosta. Kuntalain (410/2015) 10 § 2 momentin mukaan aluehallintovirasto voi kantelun johdosta tutkia, onko kunta toiminut voimassa olevien lakien mukaan. Momentin perustelujen mukaan aluehallintovirastoilla

ei pykälän mukaan olisi yleistä toimivaltaa oma-aloitteisesti tutkia kuntien toiminnan lainmukaisuutta. Pelastuslain (379/2011) 23 § 2 momentin mukaan aluehallintovirasto valvoo pelastustointia sekä pelastustoimen palvelujen saatavuutta ja tasoa toimialueellaan. Tämä mahdollistaa aluehallintovirastojen oma-aloitteisen laillisuusvalvonnan.

Sisäministeriö

Hätäkeskustoiminnasta annetun lain (692/2010) 3 §:n mukaan SM ohjaa ja valvoo Hätäkeskuslaitosta. SM ja sosiaali- ja terveysministeriö vastaavat yhteistyössä Hätäkeskuslaitoksen toiminnallisesta ohjauksesta. Hallituksen esityksen (HE 262/2009, s. 20) yksityiskohtaisten perustelujen mukaan ylempien viranomaisen ohjaus- ja valvontasuhteesta huolimatta laitoksien ratkaisisi kuitenkin toimivaltaansa kuuluvat asiat. Toiminnallinen ohjaus koskee perustelujen mukaan yleensä vuositasolla tapahtuvaa tavoitteiden asettamista ja ministeriötason toiminnallinen ohjaus tapahtuu valtionhallinnon tulosohtausmenettelyn puitteissa.

SM on julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetun lain (906/2019, jatkossa tiedonhallintalaki) 4 §:n 1 momentissa tarkoitettu tiedonhallintayksikkö. Hallinto- ja kehittämisosasto vastaa tiedonhallinnan järjestämisestä ministeriössä. SM:n hallinnonalan virastot ja laitokset ovat tiedonhallintalaissa tarkoitettuja tiedonhallintayksiköitä ja huolehtivat tiedonhallintayksikköä koskevien velvoitteiden toteuttamisesta.

Hätäkeskustietojärjestelmä on hätäkeskustoiminnasta annetun lain 16 §:n mukaan pelastus-, poliisi- ja sosiaali- ja terveysviranomaisten käyttöön tarkoitettu valtakunnallinen tietojärjestelmä. Myös rajavartiolaitoksella on käyttöoikeus ja tietojen tallennusoikeus rekisteriin. Kaikki kyseiset viranomaiset, Hätäkeskuslaitos sekä pelastuslaitokset mukaan luettuina, vastaavat omista tiedonhallintayksikkönsä vastuullaan olevista tietoa-aineistoista meta-tietoineen, niihin kohdistuvasta tietopalvelusta sekä tiedonhallinnan ylläpidosta ja kehittämisestä. SM:ssä on tehty niin sanottu käyttöohje hätäkeskustietojärjestelmän käyttöön liittyen. SM ei voi antaa tarkkoja ennalta määriteltyjä ohjeita esimerkiksi jokaiseen yksittäiseen tilanteeseen käytettävästä hälytysviestipohjasta tai tahoista, joille hälytyksen tiedot tulisi lähettää. Kyseiset asiat on ratkaistava aina tapauskohtaisesti.

Hätäkeskustoiminnasta annetun lain 14 §:n mukaan SM asettaa Hätäkeskuslaitoksen valtakunnallisen yhteistyöryhmän tehostamaan viranomaisten ja palveluiden tuottajien yhteistoimintaa. Valtioneuvoston asetuksen hätäkeskustoiminnasta (877/2010) 6 §:n mukaan Hätäkeskuslaitoksen valtakunnallisen yhteistyöryhmän tehtävänä on valtakunnan tasolla riskiarvio- ja tehtävien käsittelyohjeistusten sekä yhteistoimintaa koskevien ja hätäkeskuslaitoksen teknisiä toimintatapoja koskevien asioiden käsittely ja toimintamallien koordinointi valtakunnan tasolla.

Hätäkeskuslaitos

Hätäkeskustoiminnasta annetun lain 16 §:n 2 momentin mukaan Hätäkeskuslaitos on hätäkeskustietojärjestelmän päävastuullinen rekisterinpitäjä. Poliisin osalta hätäkeskustietojärjestelmän rekisterinpitäjä on Poliisihallitus. Pykälän 3 momentin mukaan Hätäkeskuslaitos valvoo henkilötietojen käsittelyä koskevien säännösten noudattamista ja huolehtii

Lausunto

SM2033183

09.12.2020

00.02.04

SMDno-2020-1946

häätäkeskustietojärjestelmään sisältyvien tietojen suojaamisesta. Rekisterinpitäjät vastaavat rekisteriin tallettamiensa tietojen virheettömyydestä sekä tietojen käsittelyn laillisuudesta omien tehtäviensä hoidossa.

Hätäkeskuslaitoksen sekä pelastuslaitosten on huolehdittava tiedonhallintalain 4 §:n 2 momentin mukaisesti siitä, että tiedonhallinnan vastuut ja roolit on määrätty. Lisäksi Hätäkeskuslaitoksen vastuulla on huolehtia ohjeistuksen ajantasaisuudesta, koulutuksesta sekä riittävästä valvonnasta. Hätäkeskuslaitos voi toimivaltansa nojalla muistuttaa pelastuslaitoksia rekisterikirjausten oikeellisuusvaatimuksesta ja ohjeistaa korjaamaan puutteelliset merkinnät sekä poistamaan vanhentuneet tiedot. Muun muassa hätäkeskustoiminnasta annetun lain 17 §:ssä säädetään hätäkeskustietojärjestelmään tallennettavista tiedoista ja tiedon poistamisesta rekisteristä. Lain 18 §:n 3 momentin mukaan tietojen tallettaja vastaa tallettamiensa tietojen luotettavuudesta ja ajantasaisuudesta.

Pelastuslaitokset

Pelastuslaitokset vastaavat hätäkeskustietojärjestelmään tallettamiensa tietojen virheettömyydestä ja tietojen käsittelyn laillisuudesta omien tehtäviensä hoidossa. Muut hätäkeskustietojärjestelmän käyttäjät vastaavat osaltaan tietojen käsittelyn laillisuudesta omien tehtäviensä hoidossa. Työnantajan velvollisuutena on perehdyttää työntekijät ja ohjeistaa heitä hätäkeskustietojärjestelmän käytössä sekä valvoa että työntekijät noudattavat toimintaa sitovaa lainsäädäntöä. Pelastuslaitokset vastaavat vastuullaan olevista tietoaaineistoista ja niiden velvollisuutena on myös esimerkiksi poistaa hätäkeskustietojärjestelmään itse tallentamansa tiedot, kun ne eivät enää ole tarpeellisia rekisterin käyttötarkoituksen kannalta.

Henkilötietojen käsittelyyn sovelletaan tietosuojalakia (1050/2018), joka on kumonnut henkilötietolain. Lisäksi hätäkeskustietojärjestelmän tietoja käsiteltäessä ja käytettäessä on varmistettava, että salassapitoa koskevia määräyksiä noudatetaan [laki viranomaisen toiminnan julkisuudesta (621/1999), jatkossa julkisuuslaki ja laki hätäkeskustoiminnasta]. Julkisuuslain 22 §:ssä säädetään asiakirjasalaisuudesta ja 24 §:ssä salassa pidettävistä viranomaisen asiakirjoista. Hätäkeskustoiminnasta annetun lain 20 §:ssä säädetään tietojen luovuttamisesta salassapitosäännösten estämättä.

Selvityspyyntö

Tietosuojalailla (1050/2018) täsmennetään ja täydennetään luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) 2016/679 (yleinen tietosuoja-asetus), ja sen kansallista soveltamista. EU:n tietosuoja-asetus velvoittaa ennen kaikkea rekisterinpitäjää, mutta myös henkilötietojen käsittelijän on sitouduttava noudattamaan määräyksiä, mikäli käsittelee henkilötietoja rekisterinpitäjän puolesta. Niin rekisterinpitäjän kuin henkilötietojen käsittelijän tulee henkilötietojen käsittelyssä oma-aloitteisesti noudattaa huolellisuutta ja hyvää tietojenkäsittelytapaa.

Hätäkeskuslaitoksen ilmoitukseen liittyen SM pyytää pelastustoimen alueilta/pelastuslaitoksilta lisätietoja seuraavista asioista:

Lausunto

SM2033183

09.12.2020

00.02.04

SMDno-2020-1946

- Onko Häätäkeskuslaitos antanut pelastuslaitoksille häätäkeskustietojärjestelmän käyttöön tai tietosuojaan liittyviä ohjeita?
- Mitä ohjeita pelastuslaitokset ovat antaneet häätäkeskusrekisteriä käyttäville työntekijöilleen häätäkeskustietojärjestelmän käyttöön tai tietosuojaan liittyen?
- Miten pelastuslaitoksilla on järjestetty häätäkeskustietojärjestelmän viestiyhteyksien syöttöihin ja itse syötettyjen tietojen ajantasaisuuteen liittyvä valvonta?
- Kuka on pelastuslaitoksenne nimetty häätäkeskustietojärjestelmästä ja tietosuojasta vastaava henkilö?

Sisäministeriö pyytää pelastuslaitoksia toimittamaan selvityksensä 31.12.2020 mennessä sisäministeriön kirjaamoon sähköpostitse osoitteeseen kirjaamo@intermin.fi. Lausuntoon pyydetään merkitsemään viitteeksi diaarinumero SMDno-2020-1946.

Pelastusylijohtaja

Kimmo Kohvakka

Lainsäädäntöneuvos

Annika Parsons

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Sisäministeriö 09.12.2020 klo 09:40. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.

Jakelu

Pelastuslaitokset

Tiedoksi

Aluehallintovirastot/Pelastustoimen ja varautumisen vastuualueet

Häätäkeskuslaitos

PEO/ OHJ

PEO/PH